

FEN VE TEKNOLOJİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ OKURYAZARLIĞI VE MEDYA OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

İlknur GÜVEN**

ÖZET

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte bilgiye ulaşma kaynakları da çeşitlenmiş ve bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı kavramları önem kazanmıştır. Bilgiyi öğreten kişi rolündeki öğretmenlerin de bilgi okuryazarı ve medya okuryazarı olması onların yetiştireceği nesillerin de bu özelliklerle yetişmesi açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı düzeylerini tespit etmek ve bu ikisi arasında ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Araştırma İstanbul'daki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde okuyan 1. sınıf ile 4. sınıf fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı seviyelerini ortaya çıkarmak ve grupların bilgi okuryazarlığı seviyeleri ile medya okuryazarlığı seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmak için tasarlanmış betimsel ilişkisel tarama modelindedir. Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeylerini tespit etmek amacıyla 35 maddeden oluşan beşli likert tipi "bilgi okuryazarlığı ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık seviyelerini tespit etmek için ise beşli likert tipinde toplam 17 maddeden oluşan "medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Analizler sonunda hem 1. sınıf hem de 4. sınıf öğretmen adayları için bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı seviyeleri arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. 1. sınıf ve 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark yokken, medya okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Fen bilgisi öğretmen adayları, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı.

* Bu çalışma 12-14 Eylül 2012 tarihleri arasında 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd.Doç.Dr. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı, El-mek:ilknur.guven@marmara.edu.tr

**EXAMINATION OF INFORMATION LITERACY AND MEDIA
LITERACY LEVELS OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
TEACHER CANDIDATES**

ABSTRACT

With the development of technology information sources are diversified and the concept of information literacy and media literacy has gained significance. It is important for the teachers those have the duty of teaching information to be information literate and media literate because new generations will be raised by them. The aim of the study was to determine the level of information literacy and media literacy of the science teacher candidates those were 1st grade and 4th grade students of a science teaching program of a university in İstanbul, Turkey. In addition to this it was aimed to determine the relationship between information literacy and media literacy of the science teacher candidates. The research is a descriptive research designed as a relational survey method. In order to determine the level of information literacy of the candidate teachers "information literacy scale" was used which was a five-point likert -type scale with 35 items. In order to determine the level of media literacy of the candidate teachers five-point likert -type "media literacy scale" was used that was consisting of a total of 17 items.

The data obtained from the study were analyzed by SPSS software package. Analyses of the application of the scales to the 1st grade and 4th grade students a significant correlation was found between the information literacy and media literacy levels of the students. While any significant difference was not found between 1st grade and 4th grade teacher candidates' information literacy levels, a significant difference was found between the level of media literacy levels of these groups.

Key Words: Science teacher candidates, information literacy, media literacy.

1.Giriş

İnsanoğlu doğumundan itibaren birşeyler öğrenir. Öğrenilen bu şeyler kimi zaman bir beceri, kimi zaman ise bir bilgidir. Bilgi ve beceri aslında birbirine sarmal biçimde dolanmış iki kavramdır. Bilgi olmadan beceri olamaz, beceri kazanıldığında ise zaten birşeyler hakkında bilgi edinilmiştir. Teknolojinin ilerlemesi, haberleşme kanallarının artması ile bilgi de çok hızlı ve kolay iletilir olmuştur. Bu açıdan bakıldığında bir bilgiye kolay ulaşmak oldukça güzeldir. Ancak bilgiyi ileten kanalların artması ile bilgi kirliliği de ortaya çıkmıştır. İnsanların birbirleri ile çok ciddi konularda çok bilgili görünümüne sahip biçimde konuştuğu durumlara hemen hemen her ortamda rastlamak mümkündür. Uzmanlık isteyen pek çok konuda konunun uzmanı olmayan kişilerin de çok rahatlıkla demeç verdikleri görülmektedir. Dolayısı ile artık ulaşılan her bilginin doğruluğu sorgulanmalı, dayandığı kaynaklar iyi araştırılmalıdır. Dolayısı ile ilk duyulan ya da edinilen bilgi her zaman doğru olmayabilir. Bu noktada seçici ve bilinçli davranma becerisi ön plana çıkmaktadır. Günümüzde medya bilgiyi ileten en önemli kanallardan biridir. Medya deyince akla ilk gelen medya araçları televizyon, gazete, dergiler, internet ve bilgisayardır. Bir konu hakkında bir bilgi tüm bu kanallar yardımıyla çok kolay dağıtılır. Özellikle de güncel bir konu gündeme

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014*

geldiğinde bu konu ile ilgili pek çok bilgi medya araçlarında dolaşmaya başlar. Ancak medyada çıkan her bilgi olduğu gibi alınmamalı, süzgeçten geçirilmeli, doğruluğu teyit edilmelidir.

Kaydedilen tarihin başından bu yana, "okuryazarlık" kavramı; "bir araya getirildiğinde anlamlı bir kelime oluşturan harflerin bir parça kağıt üzerine konulmuş "karalamalar"ını yorumlamak için sahip olunan beceri" şeklinde tanımlanmaktaydı. Genç bireylere her zamankinden daha karmaşık fikirleri anlamak ve açıklamak için kelimeleri bir araya getirmeyi öğretmek yüzyıllardır eğitimin hedefi oldu. Bugün etrafımızdaki dünya ile ilgili bilgiler sadece bir parça kağıda yazılmış kelimeler ile değil daha ve daha da fazlasıyla multi-medya kültürünün güçlü görüntü ve sesleri aracılığıyla bize gelmektedir. Eğer çocuklarımız hayatlarına bu multi-medya kültürü içinde yön vereceklerse, onlara nasıl basılı belgeleri "okuma" ve "yazma" öğretildiyse aynı şekilde bu görüntü ve sesleri de "okuma" ve "yazma" yı akıcı şekilde öğrenmeye ihtiyaçları var demektir. Bugün öğrenciler birşeyi bilmeye ihtiyaçları olduğunda neyi bilmeye ihtiyaçları olduğunu bulmayı öğrenmek ve ulaştıkları bilginin bilmeye ihtiyacı olduğu şey için faydalı olup olmadığını analiz etmek ve değerlendirmek için yüksek düşünce becerilerine sahip olmak zorundadırlar (Thoman ve Jolls, 2003).

21. yüzyılda toplumların endüstri çağından bilgi çağına dönüşümüyle ve teknolojinin çok hızlı biçimde ilerlemesiyle yeni okuryazarlık kavramları doğmuştur. Snaveley ve Natasha (1997; akt: Aldemir, 2004) literatürde 34 farklı okuryazarlık kavramının olduğunu söylemektedir. Bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı bu dönüşümde ilk akla gelen kavramlardır. Bilgi Endüstrisi Birliği (Information Industry Association) Başkanı Paul Zurkowski "bilgi okuryazarlığı" kavramını ilk kullanan kişidir. Zurkowski 1974 te yaptığı tanımda "bilgi okuryazarı" olan bireyleri "*bilgi kaynaklarını işlerinde uygulama eğitimi almış kişiler*" olarak tanımlamaktadır (Owusu-Ansah, 2005). Amerikan Kütüphane Birliği tarafından hazırlanan bilgi okuryazarlığı nihai raporunda (ALA, 1989) ise bilgi okuryazarı bireyler bilgiye ihtiyaç duyulduğunda bu ihtiyacın farkına varan, gerekli bilgiyi algılayan, değerlendiren ve etkili bir şekilde kullanılabilen kişiler olarak tanımlanmaktadır (Karaman, 2010).

Bilgi okuryazarlığı dijital görsel ve medya okuryazarlıkları, akademik okuryazarlık, bilgiyi işleme, bilgi becerileri, veri yönetimi gibi kavramları kapsayan bir terimdir (SCONUL, 2011). Bu kapsamlı terim pek çok okuryazarlığı da bünyesinde barındıran bir şemsiye gibidir (Breivik, 2000). Sert(2008) de bilgi okuryazarlığını "teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, web okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı, sayısal okuryazarlık" gibi öne çıkan tüm okuryazarlık kavramları için şemsiye bir terim olarak tanımlamaktadır.

Eisenberg ve Berkowitz tarafından 1987'de (akt: Demiralay ve Karadeniz, 2009) geliştirilen "Big Six Skills (Big6, B6) Modeli" ile bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasında yapılması gerekenler "bilgi ihtiyacını tanımlama, bilgiyi arama, bilgiyi bulma, bilgiyi kullanma, sentez yapma ve değerlendirme" şeklinde sıralanmıştır. Bilgi okuryazarı insanlar bilgiyi ve verileri toplamakta, kullanımında, yönetmekte, sentezlemekte etik bir tavıra sahip olduklarını gösteren bireylerdir (SCONUL, 2011). Bireyler ancak öğrenme yaşantılarının pasif alıcı olmaktan öteye geçebildiği ve bir problemi çözerken bilgiyi bulma ve değerlendirme işini yapabildiklerinde bilgi okuryazarı haline gelebilirler (Breivik, 2000).

Medya okuryazarlığı kütüphane okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı, görsel okuryazarlık gibi pek çok okuryazarlıkla birlikte bilgi okuryazarlığı şemsiyesi altında ele alınan bir kavramdır (Breivik, 2000; SCONUL, 2011). Bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı analitik becerilerin gerekliliği yönünden benzerlik gösterir (Koltay, 2011). Bilgi pek çok kaynaktan bize ulaşır ancak günümüzde bilgi edinmenin en kısa yollarından biri de medya araçlarını kullanmaktır. Ancak Koltay (2011)'ın da ifade ettiği gibi bilgi inanılmaz çoklukta ve değişkenlikle ve bu fazla sayıya ilaveten pek çok medya aracı ile belirsiz bir kaliteyle var olmaktadır. Bilgi kaynaklarının içinden

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

ihtiyaç duyulan bilginin seçilmesi en az bilgi kaynaklarının bulunması kadar önemlidir (Demiralay ve Karadeniz, 2009). Dolayısıyla doğru bilgi kaynaklarına ulaşmak için bilgi okuryazarı olmak kadar medya okuryazarı olmak da önem taşımaktadır.

“Medya Okuryazarlığı Projesi” (MLP, 1993) takımı tarafından medya okuryazarlığı kısaca “her türlü medya mesajına ulaşmak, analiz etmek, değerlendirmek ve oluşturma yeteneği” olarak tanımlanmaktadır. Aslında bu beceriler günümüzde en temel becerilerdir. Günümüzde pek çok insan bilgiyi yazılı, görsel ve sesli kaynaklardan edinmektedir. Bizi her gün bombardımana tutan medya mesajlarına karşı duyarlı olmak ve değişik medya araçlarını ve teknolojiyi kullanarak kendimizi ifade etmek için bu karmaşık medya çevresini yönetmek zorundayız. Medya okuryazarı bireyler televizyon, gazeteler, dergiler, kitaplar, reklam panoları, işaretler, paketler, market malzemeleri, video oyunları, müzikler, internet ve medyanın diğer araçları ile bize ulaşan karmaşık medya mesajlarını diğer insanlara göre deşifre etmede daha başarılıdırlar. Ayrıca medya okuryazarı bireyler medya kültüründe aktif rol alarak kendi medyalarını da oluştururlar (MLP, 1993). Çeşitli bağlamlarda ve çeşitli biçimlerdeki medya iletilerine erişebilme, bu iletileri doğru algılayabilecek donanıma sahip olma ve en sonunda bizzat iletiler üretebilme yeteneğini içeren medya okuryazarlığı kitlelere kontrol gücü veren, gerçek dünya ve medya tarafından yaratılan dünya arasındaki sınırın fark edilmesini sağlayan bir kavramdır (RTÜK, 2007).

Tüm dünyada medya okuryazarlığının bireylere kazandırılması ve medya mesajlarına ilişkin farkındalıkların artırılmasında eğitim ve öğretim kurumlarının ve öğretmenlerin önemleri vurgulanmış, var olan öğretim programlarına çeşitli şekillerde bu okuryazarlıkların entegre edilmesi çalışmaları başlamıştır (Karaman, 2010). Medya okuryazarlığı özellikle Kanada, İngiltere, Avustralya, ABD gibi gelişmiş ülkelerde okul öncesinden başlayıp zorunlu eğitimin sonuna kadar başta anadili dersleri olmak üzere sosyal bilgiler, vatandaşlık ve sağlık eğitimi gibi derslerin içerisine entegre edilerek eğitim sisteminin doğal bir bileşeni haline gelmiştir (Tüzel, 2013). Medya okuryazarlığı boyutunda lider konumda bulunan Kanada’da medya okuryazarlığı disiplinler arası bir yaklaşım çerçevesince 1960’lı yılların sonundan itibaren İngilizce Dil Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Sağlık Eğitimi ve Bilgi-İletişim Teknolojileri gibi programların bir parçası olarak temel eğitim seviyesinde etkin olarak uygulanmaktadır (Altun, 2010). Ülkemizde de Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ve Milli Eğitim Bakanlığının birlikte yürüttüğü bir çalışma ile medya okuryazarlığının eğitim öğretim programına konulması söz konusu olmuştur (Karaman, 2010). Medya okuryazarlığı programı, medya metinlerine karşı bireylerin bilgi sahibi kılınıp, olası zararlı etkilerine karşı daha dirençli olmalarını sağlayan, bireyleri bilinçlendirerek medya kuruluşlarını daha dikkatli olmaya davet eden bir eğitim programıdır (RTÜK, 2007). Medya eğitimi öğretmen ve öğrencilere bilginin nereden geldiğini, kimin çıkarlarının servis edildiğini ve alternatif görüşleri nasıl bulacağını öğretir (Thoman ve Jolls, 2003).

Medya okuryazarlığı eğitimi; içeriğin bir ders altında sunulduğu “Bağımsız Ders Yaklaşımı” ve içeriğin uygun konu alanları ve bağlamlara göre mevcut derslerle ilişkilendirilerek kazandırılmasının amaçlandığı “İlişkilendirme Yaklaşımı” şeklinde iki farklı yaklaşım ile verilmektedir (Çakmak, 2013). İlişkilendirme yaklaşımı 30 Haziran-1 Temmuz 2012 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı işbirliğiyle düzenlenen Medya Okuryazarlığı Çalıştayı (RTÜK, 2012) sonuç bildirisinde de “Okul öncesinden itibaren bütün eğitim kademelerinde (ilkokul, ortaokul ve lise) ilgili derslerin öğretim programlarıyla ilişkilendirilerek verilmelidir” şeklinde vurgulanmıştır (Çakmak, 2013).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) bu alanda yaptığı çalışmalarla Bilgi Okuryazarlığı ve Medya Okuryazarlığı alanlarını yaşam ve çalışma için gerekli bilgi, beceri ve tutum yetkinlikleri topluluğu şeklinde bir araya getirmektedir. UNESCO bilgi okuryazarı toplumları doğurmak için öğretmenler için model olan Medya ve Bilgi Okuryazarlığı

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Programının hazırlanmasını içeren kapsamlı bir strateji geliştirmiştir. Bu amaçla UNESCO tarafından “Öğretmenler için Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredatı” (Media and Information Literacy Curriculum for Teachers-MIL) hazırlanmıştır. MIL medyanın her çeşidini ve kütüphaneler, arşiv, müzeler ve internet olmaksızın kullanılan teknolojiler gibi diğer bilgi sağlayıcıları bir arada düşünmektedir. Bu program öğretmenlerin MIL’i sınıflarına entegre edebilmeleri için gerekli pedagojik yaklaşımlara odaklanmaktadır. Bu yüzden bu konuda öğretmenlerin eğitimi ön plana çıkmaktadır (UNESCO, 2013). Ülkemizde de Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tarafından Eğitim Fakültesi’nin katkılarıyla geliştirilen “Hacettepe Üniversitesi Bilgi Okuryazarlığı (HÜBO) Programı” bu alanda yapılan çalışmalardan biridir. Bu program Creative Commons Lisansı altında lisans öğrencileri için geliştirilmiştir ancak daha önce bilgi okuryazarlığı eğitimi almamış ve bu konuda bilgi ihtiyacı duyan herkes tarafından kullanılabilir. Program altı bölümden oluşmaktadır: 1.Bilgi kaynakları ve kütüphanelerin genel özellikleri 2. Konu seçimi ve bilgi arama teknikleri 3.Hacettepe Üniversitesi kütüphaneleri kataloğunun kullanımı 4.Veri tabanları ve veri tabanlarının kullanımı 5. Web’de bilgi arama ve Web kaynaklarının değerlendirilmesi 6. Bilgi kaynaklarının kullanımıyla ilgili yasal ve etik konular (HUBO, 2010)

Fen ve teknoloji dersi konusu itibariyle pek çok konuda bilgi veren ve medya ve teknoloji araçlarından yararlanmayı içeren oldukça kapsamlı bir derstir. Bilgi ve medya okuryazarlığı bu derse entegre edilerek kolaylıkla kazandırılabilir. Gerek uluslararası alanda gerekse ülkemizde konuyla ilgili yapılan konferanslar, hazırlanan programlar konunun önemini ortaya koymaktadır. Ülkemizde gençlerin eğitiminde rol alacak, onların bilgi okuryazarı ve medya okuryazarı olarak yetişmesinde katkı sağlayacak olan fen ve teknoloji öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı düzeylerinin araştırılmasının önemli olduğu görüşünden yola çıkarak araştırma planlanmıştır. Bu çerçevede planlanan araştırmanın problem cümlesini “Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı düzeyleri nedir? Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” soruları oluşturmaktadır. Araştırmanın alt problemleri aşağıda verilmiştir:

1.1. Alt Problemler

1. Fen bilgisi öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeyleri ile medya okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Fen bilgisi öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
  - 2.1. Fen bilgisi öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı etkinliklerinde zorlanma dereceleri nasıldır?
3. Fen bilgisi öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.Yöntem

Bu çalışma öğretmenlik eğitimine yeni başlamış olan 1. sınıf öğretmen adayları ile öğretmenlik eğitimini tamamlamak üzere olan 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı seviyelerini ortaya çıkarmak ve grupların bilgi okuryazarlığı seviyeleri ile medya okuryazarlığı seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmak için tasarlanmış betimsel ilişki tarama modelindedir.

2.1.Evren ve Örneklem

Çalışmanın örneklemini bir üniversitenin Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programı 2011-2012 eğitim öğretim yılında 1. sınıfta öğrenim gören 49 ve 4. sınıfta öğrenim

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

gören 58 olmak üzere toplam 107 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın evreni ise aynı üniversitenin eğitim fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır.

2.2. Veri toplama araçları ve verilerin toplanması

Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeylerini tespit etmek amacıyla Aldemir (2004) tarafından geliştirilen "bilgi okuryazarlığı ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek öğretmen adaylarına yönelik geliştirilen 35 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek bilgi gereksiniminin tanımlanması, bilginin aranması, elde edilmesi, kullanılması, iletilmesi ve sürecin değerlendirilmesi basamaklarını içermektedir. Ölçekte öğretmen adaylarından ankette verilen ifadeleri değerlendirilerek ilgili konudaki zorlanma derecelerini belirtmeleri istenmektedir. Ölçekte "çok zorlanıyorum= 1", "zorlanıyorum= 2", "kararsızım= 3", "zorlanmıyorum= 4" ve "hiç zorlanmıyorum= 5" şeklinde puanlanmıştır. Anketin cronbach alpha katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada da cronbach alpha katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık seviyelerini tespit etmek için Karaman ve Karataş (2009) tarafından öğretmen adaylarına yönelik geliştirilen "Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 17 sorunun yer aldığı bilgi sahibi olma, analiz edebilme ve tepki oluşturabilme ile yargılayabilme, örtük mesajları görebilme şeklinde üç bölümden oluşmuştur. Sorular 5'li likert tipinde olup "hiçbir zaman=1", "nadiren=2", "ara sıra=3", "sıklıkla=4" ve "her zaman=5" şeklinde derecelendirilmiştir. Anketin cronbach alpha katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada hesaplanan cronbach alpha katsayısı .93'tür.

Yukarıda belirtilen ölçekler öğretmen adaylarına 2011-2012 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında son ders haftasında uygulanmıştır.

2.3. Verilerin çözümlenmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı anketine vermiş olduğu yanıtlardan elde edilen veriler SPSS programına işlenmiştir. Araştırmada kullanılan testleri belirlemek amacıyla her iki grup için de verilerin normalliğine bakılmıştır. Bir araştırmada grup büyüklüğünün 50'den küçük olması durumunda Shapiro-Wilks, büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov(K-S) testi, puanların normalliğe uygunluğunu incelemeye kullanılan iki testtir (Büyüköztürk, 2007). Bu çalışmada 1. sınıflar 50'nin altında olduğu için Shapiro-Wilk testinden elde edilen değerler 4. sınıflar 50'nin üzerinde olduğu için de Kolmogorov-Smirnov testi dikkate alınmıştır. Normal dağılıma ait veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo1: Normal dağılım için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk değerleri

Ölçme Aracı	Sınıf düzeyi	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig. (p)	Statistic	df	Sig. (p)
Bilgi okuryazarlığı	1. Sınıf	0,088	49	,200	,983	49	,703
	4. Sınıf	0,111	58	,072	,963	58	,074
Medya okuryazarlığı	1. Sınıf	,084	49	,200	,962	49	,112
	4. Sınıf	,095	58	,200	,956	58	,036

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 1. sınıflar için Shapiro-Wilks testine göre, 4. sınıflar için ise Kolmogorov-Smirnov(K-S) testine göre tüm değerlerin normal dağılımda olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda katılımcıların bilgi okuryazarlığı düzeyleri ile medya okuryazarlığı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Pearson korelasyon katsayısı iki değişkenin de sürekli olmasını ve değişkenlerin birlikte (ikili

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

olarak) normal dağılım göstermesini gerektirmektedir (Büyüköztürk, 2007). Sınıf düzeylerine göre yapılan karşılaştırmada ise verilerin normal dağılımda olmasından dolayı ilişkisiz gruplar t testi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde çalışmanın alt problemlerine ait bulgular sırasıyla verilmiştir.

3.1. Bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı arasındaki ilişki ile ilgili bulgular

"Fen bilgisi öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeyleri ile medya okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" alt problemini cevaplamak için yapılan istatistiksel işlemler ve sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo2: 1. Sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı düzeyleri arasındaki Pearson korelasyon katsayısı bulguları

			Bilgi okuryazarlığı	Medya okuryazarlığı
1. sınıf	Bilgi okuryazarlığı	Correlation Coefficient	1	,450**
		Sig. (2-tailed)	.	,001
		N	49	49
	Medya okuryazarlığı	Correlation Coefficient	,450**	1
		Sig. (2-tailed)	,001	.
		N	49	49
4. sınıf	Bilgi okuryazarlığı	Correlation Coefficient	1	,406**
		Sig. (2-tailed)	.	,002
		N	58	58
	Medya okuryazarlığı	Correlation Coefficient	,406**	1
		Sig. (2-tailed)	,002	.
		N	58	58

Tablodan görüldüğü gibi hem 1. sınıf hem de 4. sınıf fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı düzeyleri arasında bir ilişkinin var olduğu söylenebilir. 1. sınıf öğretmen adayları için iki değişken arasındaki pearson korelasyon katsayısı 0,450, 4. sınıf öğretmen adayları için ise 0,406 olarak bulunmuştur. Korelasyon katsayısının mutlak değer olarak 0,70-1,00 arasında olması yüksek; 0,70-0,30 arasında olması orta; 0,30-0,00 arasında olması ise düşük düzeyde bir ilişki olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2007). Yukarıdaki verilere göre her iki grup öğretmen adayının da bilgi okuryazarlığı düzeyleri ile medya okuryazarlığı düzeyleri arasındaki ilişkinin orta düzeyde ve pozitif olduğu söylenebilir. Buradaki iki değişkenin arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin olması; öğrencilerin adı geçen okuryazarlık düzeylerinden birinin artması durumunda diğer okuryazarlık düzeyinin de artacağı ya da bu değişkenlerden birinin düşmesi durumunda diğerinin de düşme eğiliminde olduğunu gösterir.

3.2 1. sınıf ve 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri ile ilgili bulgular

Araştırmanın "Fen bilgisi öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır? " alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Tablo 3: Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri arasındaki farka ilişkin ilişkisiz grup t testi sonuçları

Grup	n	Ortalama	Standart sapma	sd	t	p
1. sınıf	49	129,65	17,05	105	-,824	,412
4. sınıf	58	132,62	19,74			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyi ortalaması ($X=132,62$) 1. sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlık düzeyi ortalamasına ($X=129,65$) göre yüksektir. Ancak iki sınıf seviyesi arasındaki bu fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($t_{105}=-,824$ $p>,05$). Bu bulguya dayanarak öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği söylenebilir.

Tablo 4: 1. sınıf öğretmen adayları ile 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı etkinliklerinde zorlanma dereceleri

	1.sınıf X_{ort}	4.sınıf X_{ort}
1.Ödev/Araştırma konusunu kendim belirlemek durumunda kaldığımda	3,24	3,60
2. Ödev/Araştırma konusuna ilişkin bilgi gereksinimimi tanımlamakta	3,43	3,67
3. Ödev/Araştırma konusunu genişletmekte ve daraltmakta	3,63	3,58
4. Gereksinim duyduğum bilgiyi nasıl ve nerede bulacağımı bilmekte	3,67	3,91
5. Bilgi arama konuyu en iyi ifade eden kelimeleri (anahtar kelimeleri) belirlemekte	3,73	3,86
6. Hangi tür bilgi kaynağının bilgi gereksinimi için daha uygun olduğuna karar vermekte	3,71	3,78
7. Farklı türdeki bilgi kaynaklarını (ansiklopedi, dergi, rehber, yıllık gibi) kullanmakta	4,04	3,90
8. Web kaynaklarını (elektronik dergiler, ansiklopediler, web sayfaları vb.) kullanmakta	4,82	3,93
9. Bilgiye erişimi sağlayan indeksleri ve elektronik veri tabanlarını seçmekte ve kullanmakta	2,96	3,55
10. Web arama motorlarını (google, altavista, arbul, gibi) kullanmakta	4,23	4,26
11. E-bilgi erişim sistemlerindeki (veri tabanları) yönlendirici bilgileri anlamakta ve uygulamakta	3,55	3,78
12. Bilgisayarla bilgi ararken tarih, dil ve tür gibi sınırlamalar yapmakta	3,65	3,88
13. Bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arasındaki ilişkileri (“ve, veya, değil” ile) belirlemekte	3,67	3,81
14. Bilgi ararken başarısız olursam farklı arama yaklaşımlar denemekte	4,18	3,96
15. Kütüphane katalogları kullanmakta	3,53	3,54
16. Katalogda kaynaklarla ilgili sunulan bilgiyi anlamakta	3,73	3,84
17. Diğer kütüphaneleri kullanmakta	3,40	3,72
18. Elde ettiğim bilginin nitelik ve nicelik açısından konuya uygunluğunu değerlendirmekte	3,72	3,82
19. Bilgiyi, güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmekte	3,65	3,72
20. Web kaynaklarını güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmekte	3,61	3,60
21. Elde ettiğim bilgi kaynağını okuyup temel fikrini belirlemekte	3,86	3,98
22. Okuduğum bilgi kaynakları arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemekte	3,98	3,98
23. Elde ettiğim bilgiyi yorumlamakta	3,83	4,05

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

24. Önceki bilgilerimle yeni elde ettiğim bilgiyi ilişkilendirmekte	3,90	3,95
25. Kaynaklardan elde ettiğim bilgiyi kendi sözcüklerimle yeniden ifade etmekte	3,65	3,93
26. Ödev/araştırma yaparken çok sayıda kaynağı bir arada kullanmakta	3,81	3,91
27. Ödevin bölümlerini (kapak, içindekiler, giriş, gelişme, kaynakça, ekler, gibi) düzenlemekte	3,96	3,95
28. Ödev içinde hangi bilginin nereden alındığını göstermekte (gönderme/atıf, alıntı yapma)	4,55	4,40
29. Ödevde/araştırmada kullandığım farklı türde kaynakların kaynakça bilgilerini hazırlamakta	3,84	3,81
30. Ödev/araştırma sonuçlarımı sözlü olarak sunmakta	3,29	3,82
31. Araştırma sonuçlarımı yazılı olarak (ödev, rapor, makale, vb) sunmakta	3,90	4,00
32. Bilginin sunumunda sayfa sayısı, zaman gibi sınırlamalara uymakta	3,63	3,84
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi (power point, word dosyası) kullanmakta	3,59	4,02
34. Yaptığım ödevleri/araştırmaları eleştirmekte (güçlü ve zayıf yönlerini tanımlamakta)	3,73	3,84
35. Bilgi ile ilgili faaliyetlerimden ileriye yönelik dersler çıkarmakta	3,76	3,90

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 1. Sınıf öğretmen adayları sadece 1 madde için “kararsızım” düzeyinde cevap vermişler, 29 madde için “zorlanmıyorum” seçeneğini işaretlerken 5 madde için “hiç zorlanmıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. 4. Sınıf fen bilgisi öğretmen adayları ise hiçbir maddeye “kararsızım” düzeyinde cevap vermezken, 30 madde için “zorlanmıyorum” seçeneğini işaretlemişler, 5 madde için “hiç zorlanmıyorum” düzeyinde cevap vermişlerdir. Buradan hareketle tüm öğretmen adaylarının anket maddelerine çoğunlukla zorlanmıyorum seviyesinde cevap verdikleri söylenebilir. Ayrıca tablo daha yakından incelendiğinde 4. sınıf öğretmen adaylarının anket maddeleri ortalamalarının 1. sınıf öğretmen adaylarının ortalamalarına göre çoğunlukla daha yüksektir. Ancak ankette yer alan 5 madde için 4. sınıf öğretmen adaylarının ortalaması 1. sınıf öğretmen adaylarının ortalamasından daha düşüktür. Bu 5 madde yakından incelendiğinde 4. sınıf öğretmen adaylarının puanlarının “farklı türdeki bilgi kaynaklarını kullanmakta”, “web kaynaklarını kullanmakta”, “bilgi ararken başarısız olursam farklı arama yaklaşımları denemekte”, “ödev içinde hangi bilginin nereden alındığını göstermekte” ve “ödevde/araştırmada kullandığım farklı türde kaynakların kaynakça bilgilerini hazırlamakta” maddeleri için 1. sınıf öğretmen adaylarının puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür. Bu maddelerin ortak özelliğinin bilgi kaynaklarına ulaşma ve bu kaynakları gösterme olduğu söylenebilir. Buradaki düşüş 1. sınıf öğretmen adayları ile 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmama durumunu da açıkladığı şeklinde yorumlanabilir.

3.3 1. sınıf ve 4. sınıf öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeyleri ile ilgili bulgular

Araştırmanın "Fen bilgisi öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır? " alt problemine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Tablo 5: Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeyleri arasındaki farka ilişkin ilişkisiz grup t testi sonuçları

Grup	n	Ortalama	Standart sapma	sd	t	p
1. sınıf	49	64,69	9,92	105	-2,245	,027
4. sınıf	58	69,09	10,22			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($t_{105}=-2,245$ $p< ,05$). 4. sınıf öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyi ortalaması ($X= 69,09$) 1. sınıf sınıf öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyi ortalamasından ($X=64,69$) anlamlı derecede yüksektir. Bu bulguya dayanarak öğretmen adaylarının sınıf düzeyi arttıkça medya okuryazarlık seviyelerinin de arttığı söylenebilir.

4.Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma sonunda katılımcıların bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu da öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı seviyesinin arttıkça bilgi okuryazarlığı seviyesinin de artacağı anlamına gelmektedir. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı seviyesinin sınıf düzeyi artınca anlamlı düzeyde arttığı, 4. Sınıf öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyinin 1. sınıf öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyine göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Ancak 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık seviyesi 1. sınıf öğretmen adaylarına göre biraz yüksek olsa da bu farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık seviyesi arttığı halde bilgi okuryazarlığı seviyesinin istatistiksel olarak anlamlı olacak biçimde artmamış olması dikkat çekicidir. Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı etkinlikleri ile ilgili puanları her etkinlik için ayrı değerlendirildiğinde 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgiye ulaşma ve ulaştığı bilginin kaynağını göstermeyi içeren 5 maddede 1. sınıf öğretmen adaylarına göre daha çok zorlandıkları tespit edilmiştir. Bu durum 4. sınıftaki öğretmen adaylarının 1. sınıf öğretmen adaylarına göre daha fazla ödev hazırlamış ve sunum yapmış olmasından bu konudaki ihtiyaçlarının ve eksikliklerinin de farkında oldukları şeklinde yorumlanabilir. Nitekim 1. sınıfta yer alan dersler temel dersler olduğundan öğrencilerin bilimsel içerikli kaynakları içeren bir ödev ve sunum hazırlama zorunlulukları 4. sınıf öğretmen adaylarına göre daha azdır. Dolayısıyla 1. sınıf öğretmen adayları bu konudaki eksikliklerinin çok da farkında olmayabilirler. Bu durum 1. sınıf öğretmen adayları ile 4. sınıf öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmama durumunu da açıklamaktadır. 4. sınıf öğretmen adaylarının “web kaynaklarını kullanma” ile ilgili 8. etkinlik puan ortalaması 1. sınıf öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. 4. sınıf öğretmen adaylarının bu konuda daha çok zorlandıkları ve bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı arasındaki orta düzeydeki pozitif ilişki göz önüne alınırsa öğretmen adaylarının bilgi okuryazarı olması için daha fazla çaba sarf edilmesi ve bunun için de medya okuryazarlığını artırıcı etkinliklerin öğretmen adaylarının eğitim sürecine daha fazla dahil edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde öğretmen adaylarının (Özbay ve Benzer, 2013; Karaman, 2010; Akkoyunlu, Kurbanoglu 2003; Karaman ve Kara, 2009; Aldemir, 2004) ve ilköğretim öğrencilerinin (Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2001; Özmusul, 2012; Yazıcı Okuyan ve Maltepe, 2012) gerek bilgi okuryazarlığı ve gerekse medya okuryazarlığının incelenmesi ile ilgili pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı arasındaki ilişki ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Akkoyunlu ve Kurbanoglu'nun (2003) çalışmasında bilgisayar

ve öğretim teknolojileri, ilköğretim matematik ve ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algısı ile bilgisayar öz-yeterlik algısı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Karaman ve Karataş (2009) da çalışmalarında bilgisayara sahip olmanın medya okuryazarlık düzeyini anlamlı ve olumlu bir şekilde etkilediğini ortaya koymuştur. Bahsi geçen iki çalışmanın sonuçları birlikte yorumlanırsa bu çalışmanın fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığı arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucunu destekler nitelikte olduğu görülecektir. Bilgi okuryazarlığının diğer okuryazarlık türlerini de içine alan şemsiye bir kavram (Breivik, 2000) olduğunun ifade edilmesinden ve bilgi okuryazarlığı ile medya okuryazarlığının birlikte anılmasından (UNESCO, 2013) dolayı çalışmada bu ikisi arasında bulunan pozitif ilişki önem taşımaktadır. Nitekim bilgiye pek çok medya aracı ile de ulaşıldığı günümüzde bireylerin her iki okuryazarlığının da birlikte geliştirilmeye çalışılması doğru bir yaklaşım olacaktır. Bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı ilköğretim okullarında ayrı etkinliklerle kazandırılabilmesi gibi var olan derslere entegre edilerek de ele alınabilir. Ancak bunun için önce öğretmen eğitimi gereklidir. Demiralay ve Karadeniz'in (2009) de belirttiği gibi öğretmenlerin bilgi okuryazarı olmaları da gittikçe önem kazanmaktadır. Öğretmen adaylarına bilgi okuryazarlığının kazandırılması üniversitelerin sorumluluğu altındadır. Hacettepe Üniversitesinin hazırladığı "Hacettepe Üniversitesi Bilgi Okuryazarlığı (HÜBO) Programı" bu alana katkı sağlayan bir çalışmadır (HUBO, 2010). Medya okuryazarı bireyler yetiştirmek istiyorsak öncelikli olarak medya okuryazarı öğretmen yetiştirmek gerekir. Altun (2013)'un medya okuryazarlığının derslerle nasıl ilişkilendirileceği konusunda Okul Öncesi, Sınıf, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Matematik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İngilizce, Görsel Sanatlar Müzik vb. öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymak amaçlı yaptığı araştırmasında öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitimini "medya ile öğretim" olarak algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Altun (2013) çalışmasında öğretmenlerin medyayı sorgulanabilir, eleştirel olarak okunabilir bir metin olarak ya da öğrencilerin kendi mesajlarını üretmek için kendilerini ifade edebilecekleri bir araç olarak algıladıklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla Altun (2013)'un çalışmasından çıkarılan sonuçla paralel olarak bu çalışmada amaçlanan öğretmen adaylarının öğrencilik yıllarında medya okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesi ve bu yönde geliştirici etkinliklerle mezun olmadan medya okuryazarı olarak yetiştirilmelerine dikkatin çekilmesi önemlidir. UNESCO (2013) da bu alanda yaptığı çalışmalardan biri olarak "Öğretmenler için Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredatı"ni hazırlamıştır. UNESCO 2015 sonrası kalkınma gündemi içinde medya ve bilgi okuryazarlığını teşvik etmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalardan bir diğeri de Hacettepe Üniversitesi Bilgi Yönetimi Bölümü ve Zagreb Üniversitesi İletişim Bilimleri tarafından UNESCO desteği ile 22-25 Ekim 2013 tarihleri arasında İstanbul'da Avrupa Bilgi Okuryazarlığı Konferansı'nın (ECIL, 2013) gerçekleştirilmesidir.

Altun (2013) çalışmasında öğretmenlerin medyayı çoklukla bir öğretim aracı olarak nitelendirdiklerinden medya okuryazarlığının tüm derslerle ilişkilendirilebileceğini ancak özellikle Türkçe, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri dersleri ile ilişkilendirilebileceğini belirttiklerini ifade etmiştir. Fen Bilimleri öğretmenleri medya okuryazarlığını konu olarak çoğunlukla teknoloji ile, bir kısmı da bilimsel düşünme becerileri ile ilişkilendirmektedir (Altun, 2013). Fen bilimleri derslerinde medya okuryazarlığının öğretime ilişkin çalışmalarda da (Sperry, 2012; Cooper, 2013) konunun çoğunlukla bilimsel düşünme becerileri üzerinden ele alındığı görülmektedir (akt: Altun, 2013). Fen ve teknoloji dersinin temel içeriğini ve bilgi okuryazarlığını öğretmek için web siteleri, belgesel filmler, köşe yazıları, yol kenarı tabelaları, kira sözleşmeleri vb çeşitli medya dökümanlarının öğretim materyali olarak kullanımı ve öğrencilerin kendi medya dökümanlarını üretmeleri (Sperry, 2012; Hobbs ve Jensen, 2009) de söz konusudur (akt: Altun, 2013). Ülkemizde medya okuryazarlığı eğitimi için özellikle öğretmen eğitimi konusunda etkili girişimlere ihtiyaç olduğu aşikardır. Nitekim Altun(2009)'un da belirttiği gibi seçmeli medya okuryazarlığı dersinin bugünlerde okullarımızda okutulmakta olduğu göz önüne alınır

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

öğretmenlere yönelik kapsamlı bir eğitim süreci önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya okuryazarı bireyler yetiştirilmesi için tüm öğretmenlere olduğu gibi fen ve teknoloji öğretmenlerine de önemli görevler düşmektedir. Bilgi ve medya okuryazarı bireyler yetiştirmek üniversitelerin görevi olduğuna göre lisans programları içerisinde yer alan derslere ilgili etkinlikler entegre edilerek eğitim yapılabileceği gibi ayrı seçmeli dersler de açılabilir. Demiralay ve Karadeniz (2009) de bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandıracak seçmeli bir ders açılacağı gibi diğer derslerde gerçekleştirilen araştırma projelerinin, öğrencilerin bilgi okuryazarlık becerilerini geliştirilmesine olanak tanıyan etkinlikler temelinde tasarlanmasının yararlı olacağını belirtmişlerdir. Bu çalışma sonunda da eğitim fakültelerinde bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı konularının profesyonel bir yaklaşımla ele alınması ve öğretmen adaylarının bu konudaki becerilerini geliştirmeye yönelik derslerin, etkinliklerin ve projelerin yapılması ve bu konudaki uygulamalı çalışmalarla yapılan derslerin etkinliğinin saptanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ALA (1989) American Library Association. (1989). American Library Association Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. Chicago: American Library Association.
- AKKOYUNLU, B. & KURBANOĞLU, (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24 : 1-10.
- ALDEMİR, (2004). *Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri üzerine bir araştırma: Sakarya Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ALTUN, A. (2013). *Okul öncesi, ilköğretim ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri: medya okuryazarlığı derslerle nasıl ilişkilendirilebilir?* Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı. Cilt 1. 59-82 İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/Bildiriler_Kitabi_1cilt.pdf adresinden 22.01.2014 tarihinde edinilmiştir.
- ALTUN, A.(2009). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (10), 3. 97-109.
- BREIVIK, P. S. (2000). *Information Literacy for the Sceptical Library Director*. IATUL Conference, 3-7 Haziran, Queensland University of Technology, Brisbane, Queensland, Australia. <http://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1497&context=iatul> adresinden 21.01.2014 tarihinde edinilmiştir.
- DEMİRALAY, R., & KARADENİZ, Ş. (2009). İlköğretimde yaşam boyu öğrenme için bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi. *Educational Sciences: Theory & Practice (KUYEB)*, 10(2), 819-851.
- ECIL (2013). *The European Conference on Information Literacy* . <http://www.ilconf.org/> adresinden 22.01.2014 tarihinde edinilmiştir.
- HUBO, 2010. *Hacettepe Üniversitesi Bilgi Okuryazarlığı Programı*. http://hubo.hacettepe.edu.tr/docs/hubo_gorme_engelli.pdf adresinden 21.01.2014 tarihinde edinilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

- KARAMAN , M. (2010). Öğretmen Adaylarının TV ve İnternet Teknolojilerini Kullanma Amaç ve Beklentilerinin Medya Okuryazarlığı Bağlamında Değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* . 3/2, 51-62.
- KARAMAN, M.K. & KARATAŞ, A. (2009). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *İlköğretim Online*, 8(3), 798-808, 2009. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- KOLTAY, T. (2011) The media and the literacies: media literacy, information literacy, digital literacy. *Media Culture & Society*, 33(2), 211-221. DOI: 10.1177/0163443710393382 <http://mcs.sagepub.com/content/33/2/211.full.pdf+html> adresinden 22.01.2014 tarihinde edinilmiştir.
- KURBANOĞLU, S. & AKKOYUNLU, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21 : 81-88.
- MLP (1993). *Media Literacy Project*. http://medialiteracyproject.org/sites/default/files/resources/Intro_to_Media_Literacy.pdf adresinden 21.01.2014 tarihinde edinilmiştir.
- OWUSU-ANSAH, E.K. (2005). Debating definitions of Information literacy: enough is enough! *Library Review*, 54(6),336-374.
- ÖZBAY, M. & BENZER, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi okuryazarlığı üzerine bir değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 29-40.
- ÖZMUSUL, M. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bilimsel bilgiye yönelik görüşleri: bilgi okuryazarlığı açısından bir çözümleme. *İlköğretim Online*, 11(3), 629-645 [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTUK) (2007). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı*. Ankara. <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/kaynaklar/MEDYAlkitabı.doc> adresinden 21.01.2014 tarihinde edinilmiştir.
- SCONUL, 2011. *The SCONUL Seven Pillars of Information Literacy Core Model For Higher Education*. SCONUL Working Group on Information Literacy. <http://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/coremodel.pdf>. adresinden 21.01.2014 tarihinde edinilmiştir.
- SERT, I. İ. (2008). *Bilgi okuryazarlığı penceresinden Türkiye gerçeklerine bir bakış*. *Okul Kütüphanecisi, Öğretmen ve Yönetici İşbirliği; Okul Kütüphanesi*. 44. Kütüphane Haftası Etkinliği. kutuphane.irmak.k12.tr/ikbm/isilsert.ppt. adresinden 21.01.2014 tarihinde edinilmiştir.
- THOMAN, E. & JOLLS, T. (2003). *Literacy for the 21st Century. An Overview & Orientation Guide to Media Literacy Education. Part I: Theory CML MediaLit Kit™ A Framework for Learning and Teaching in a Media Age*. Center for Media Literacy / www.medialit.org.
- TÜZEL, S. (2013). *Okul ile öğrenci yaşamı arasındaki duvarları yıkmak: Popüler medyayı sınıfa taşımak*. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı. Cilt 1. 13-39, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/Bildiriler_Kitabi_1cilt.pdf adresinden 21.01.2014 tarihinde edinilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

UNESCO (2013). Communication and Information. <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/media-development/media-literacy/mil-as-composite-concept/>. adresinden 15.01.2014 tarihinde edinilmiştir.

YAZICI OKUYAN, H. & MALTEPE, S. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına Yönelik Farkındalıkları Üzerine Bir Çalışma*. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

